

Με αφορμή την τιμητική διάκριση του δημοσιογράφου Δημήτρη Καραγιώργου

Οι τρεις ΜΚΟ που σήμερα δίνουμε αυτή τη συνέντευξη τύπου προβήκαμε σε μια κίνηση που εμπεριέχει ένα μεγάλο ρίσκο.

Ενώ βρισκόμαστε ακόμα σε δικαστικούς αγώνες για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των γυναικών που διασύρθηκαν την περίοδο του 2012 με την περίφημη εγκύκλιο Λοβέρδου (που καταργήθηκε επιτέλους από την κυβέρνηση του προηγούμενου εξαμήνου),

Ενώ τα λογότυπα και οι υπογραφές μας έχουν συνδεθεί με δεκάδες καταγγελτικά δελτία τύπου,

Ενώ τα πρόσωπά μας έχουν εμφανιστεί σε δεκάδες συνεντεύξεις αλλά και στο ντοκιμαντέρ RUINS που έκανε το γύρο του κόσμου για να αναδείξει την πρωτοφανή επιχείρηση ενάντια στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια που στήθηκε για πολιτικές σκοπιμότητες,

Παίρνουμε την πρωτοβουλία να τιμήσουμε τη δημόσια συγνώμη ενός δημοσιογράφου. Αρκεί μια συγνώμη για να σβήσει φράσεις όπως «**Καμία ασφάλεια στην επαφή με οροθετικά άτομα**» ή «Καμία επαφή με οροθετικό άτομο δεν είναι ασφαλής»;

Δεν αρκεί. Δεν μας αρκεί.

Υπάρχουν πολλά επίπεδα κριτικής για μια 'κακή είδηση': Το πώς οργανώνει κάποιος την είδηση, τις πολιτικές και πολιτισμικές συγγένειες του Μέσου το οποίο τη φιλοξενεί μέχρι το τελικό δημοσιογραφικό κείμενο, υπάρχουν διαρκώς περιθώρια κριτικής. Ακόμα κι όταν ο δημοσιογράφος βρίσκεται σε συνθήκες πίεσης - όπως και ο επιστήμονας ή για παράδειγμα ο γιατρός του ΚΕΕΛΠΝΟ - έχει μια τελευταία σωσίβια λέμβο: Το πρόσωπο και την υπογραφή του. Αν τα αποποιηθεί, η «κακή είδηση» θα ανήκει στο Μέσο.

Συχνά ο δημοσιογράφος για να μπει σε έναν οργανισμό οφείλει να πει ρητά ή άρρητα ένα μεγάλο ΝΑΙ στην κουλτούρα του μέσου και να αποδείξει ότι μπορεί να παραδώσει τη γραφή του στον αυτοματισμό και τη στοίχιση του Μέσου. Σε συνθήκες έκτακτης ανάγκης - κατασκευασμένης συνήθως - αυτός ο αόρατος πειθαναγκασμός παίρνει σώμα. Ο δημοσιογράφος καλείται να ανασύρει τα όποια ανακλαστικά του. Η ροή ενός κατασκευασμένου ειδησεογραφικού έπους παρασέρνει σε έναν ανταγωνισμό της πιο δραματικής είδησης. Η χιονοστιβάδα που δημιουργείται παρασύρει ανθρώπινα δικαιώματα, αξιοπρέπεια μέχρι αν θέλετε και το πραγματικό περιεχόμενο που τελικά ενδιαφέρει ως ουσία της δημόσιας υγείας, όπως στην περίπτωση των οροθετικών γυναικών του 2012.

Τα παραδοσιακά Μέσα παίζουν το κλασικό παιχνίδι των δραματικών προσωπειών. Τα νέα Μέσα μπορεί να είναι ίσως πιο χειραφετημένα καθώς ξεφεύγουν από το οργανωτικό βάρος συμφερόντων και στρατηγικών. Ωστόσο, πολύ εύκολα γίνονται κι αυτά θύματα του άσκεπτου εντυπωσιασμού. Το κύρος, η υπογραφή και το πρόσωπο του δημοσιογράφου είναι και πάλι το προστατευτικό δίχτυ.

Πόσο εύκολο είναι για έναν δημοσιογράφο να πει ένα ΟΧΙ; Ή πόσο ενδιαφέρον οφείλει να δείχνει σε ειδήσεις που έχουν είτε ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα ή που χαρακτηρίζουν με επίθετα ολόκληρες κοινωνικές ομάδες ή που εκ προοιμίου θεωρούν συλληφθέντες ως απόλυτους ένοχους; Αν σκεφτεί σήμερα κανείς την ανεργία θα αναφωνήσει αμέσως: είναι πολύ δύσκολο.

Ας δούμε μαζί μερικά σημεία του κώδικα επαγγελματικής ηθικής και κοινωνικής ευθύνης των δημοσιογράφων - μελών της Ε.Σ.Η.Ε.Α:

(επιλέγουμε από το άρθρο 2)

Άρθρο 2

Η δημοσιογραφία, ως επάγγελμα, αλλά και κοινωνικό λειτουργήμα, συνεπάγεται δικαιώματα, καθήκοντα και υποχρεώσεις. Ο δημοσιογράφος δικαιούται και οφείλει:

- α. Να αντιμετωπίζει ισότιμα τους πολίτες, χωρίς διακρίσεις εθνικής καταγωγής, φύλου, φυλής, θρησκείας, πολιτικών φρονημάτων, οικονομικής κατάστασης και κοινωνικής θέσης.
- β. Να σέβεται την προσωπικότητα, την αξιοπρέπεια και το απαραβίαστο της ιδιωτικής ζωής του ανθρώπου και του πολίτη. Μόνο όταν το επιτάσσει το δικαίωμα της πληροφόρησης μπορεί να χρησιμοποιεί, πάντοτε με τρόπο υπεύθυνο, στοιχεία από την ιδιωτική ζωή προσώπων που ασκούν δημόσιο λειτουργήμα ή έχουν στην κοινωνία ιδιαίτερη θέση και ισχύ και υπόκεινται στον κοινωνικό έλεγχο.
- γ. Να σέβεται το τεκμήριο της αθωότητας και να μην προεξοφλεί τις δικαστικές αποφάσεις.
- δ. Να σέβεται την κατοχυρωμένη με διεθνείς συμβάσεις προστασία των ανηλίκων και των προσώπων με ειδικές ανάγκες και με σοβαρά προβλήματα υγείας.
- ε. Να αντιμετωπίζει με διακριτικότητα και ευαισθησία τους πολίτες, όταν αυτοί βρίσκονται σε κατάσταση πένθους, ψυχικού κλονισμού και οδύνης, καθώς και αυτούς που έχουν εμφανές ψυχικό πρόβλημα, αποφεύγοντας να προβάλλει την ιδιαιτερότητά τους.
- στ. Να μην αποκαλύπτει, άμεσα ή έμμεσα, την ταυτότητα των θυμάτων βιασμού, τα οποία επέζησαν της εγκληματικής πράξης.
- ζ. Να ελέγχει και να τεκμηριώνει τις πληροφορίες, που αναφέρονται στον ευαίσθητο τομέα της υγείας, όπου η παραπλανητική πληροφόρηση και η εντυπωσιακή προβολή μπορούν να προκαλέσουν αδικαιολόγητη αναστάτωση στην κοινή γνώμη.
- η. Να συλλέγει και να διασταυρώνει τις πληροφορίες του και να εξασφαλίζει την τεκμηρίωσή τους (έγγραφα, φωτογραφίες, κασέτες, τηλεοπτικές εικόνες) με δημοσιογραφικά θεμιτές μεθόδους, γνωστοποιώντας πάντοτε τη δημοσιογραφική του ιδιότητα.
- θ. Να τηρεί το επαγγελματικό απόρρητο ως προς την πηγή των πληροφοριών που εξασφάλισε υπό εχεμύθεια.
- ι. Να σέβεται τους κανόνες της εμπιστευτικής πληροφόρησης (off the record) εφ' όσον ανέλαβε αυτή τη δέσμευση.

Υπάρχουν και ακόμα πιο σκληροπυρηνικά σημεία του Κώδικα Δεοντολογίας, παραθέτουμε από το άρθρο 3: (διαβάζω μόνο τα κόκκινα)

Άρθρο 3

Η ισηγορία και η πολυφωνία, οξυγόνο της δημοκρατίας, αναιρούνται σε συνθήκες κρατικού μονοπωλιακού ελέγχου των Μ.Μ.Ε. και υπονομεύονται με τη συγκέντρωση της ιδιοκτησίας τους σε γιγαντιαίες κερδοσκοπικές επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν την κοινή γνώμη σαν καταναλωτή και προσπαθούν να χειραγωγήσουν το φρόνημα, τις συνήθειες και την εν γένει συμπεριφορά της.

Γι' αυτό ο δημοσιογράφος δικαιούται και οφείλει:

α. Να υπερασπίζεται σθεναρά το δημοκρατικό πολίτευμα, που διασφαλίζει την ελευθεροτυπία και την απρόσκοπτη άσκηση του δημοσιογραφικού λειτουργήματος.

β. Να αποκρούει και να καταγγέλλει τις εκδηλώσεις κρατικού αυταρχισμού και τις αυθαιρεσίες των ιδιοκτητών των Μ.Μ.Ε. και ιδιαίτερα των ολιγοπωλίων.

γ. Να υπερασπίζεται τη δημοσιογραφική ανεξαρτησία στον εργασιακό χώρο του και να αρνείται την εκτέλεση έργου, που έρχεται σε σύγκρουση με τις αρχές της δημοσιογραφικής δεοντολογίας.

δ. Να μη δέχεται τη σύνταξη είδησης, σχολίου ή άρθρου και την παραγωγή εκπομπής κατά τις υποδείξεις των προϊσταμένων ή του εργοδότη του, αν το περιεχόμενό τους δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα και να καταγγέλλει τις εν αγνοία του παραποιήσεις και διαστρεβλώσεις του δημοσιογραφικού του προϊόντος.

Κατά τη διάρκεια της συνέντευξης τύπου έναρξης του προγράμματος **ο HIV στη δημόσια σφαίρα** ο δημοσιογράφος Δημήτρης Καραγιώργος ζήτησε δημόσια συγνώμη «για το παιχνίδι στο οποίο μπήκα και ο ίδιος το 2012» όπως δήλωσε τότε χαρακτηριστικά.

Η αναγνώριση του σφάλματος και η επανόρθωση μπορεί να είναι μια δέσμευση ορθότερης συμπεριφοράς στο μέλλον. Ένας δάσκαλός μου έλεγε *αναγνώρισε το λάθος σου και επανόρθωσε δύο φορές*. Η συγνώμη με τον τρόπο της όμως σπάει την *ομερτά* της αγοράς, τη διαφύλαξη της εικόνας του Μέσου **πάση θυσία**. Κάνει μια μικρή αρχή ανατροπής αυτής της παλιάς σχολής δημοσίων σχέσεων των συστημικών μέσων που τα κρύβει όλα στη ντουλάπα και σπρώχνει με βία την πόρτα για να κλείσει. Η επανόρθωση σε αυτή την οργανωσιακή κουλτούρα ισοδυναμεί με κάμψη της πυγμής. Η επανόρθωση δεν έρχεται αν δεν ανατραπεί ο ανταγωνισμός μιας είδησης εμπορεύματος.

Αυτός όμως που βρίσκει, είτε από τύψεις είτε από αληθινή αυτοκριτική, το θάρρος να ξεστομίσει τη συγνώμη και μάλιστα δημόσια, για τους παραπάνω λόγους αξίζει την ενθάρρυνσή μας. Και η τιμητική διάκριση αυτή έχει σαν σκοπό να ενθαρρύνει τον ίδιο αλλά και άλλες και άλλους δημοσιογράφους αλλά και να τους κάνει να πιστέψουν ότι αξίζει τον κόπο να αρνούνται να υπογράψουν τερατώδη κείμενα, που ισοπεδώνουν αξιοπρέπειες, για όλα τα λεφτά ή για όλη τη δόξα αυτού του συστήματος. Σε αυτή την περίπτωση, η κοινωνία των πολιτών δεν θα τους αφήσει μονάχους. Μέχρι να έχουμε και άλλες τέτοιες επανεκκινήσεις η ΕΣΗΕΑ και οι οργανώσεις μας έχουμε πολύ δουλειά να κάνουμε.